УДК 317:14

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.75-3.23>**О. В. Хаустова**кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри початкової освіти
КЗ «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»
Запорізької обласної ради

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ АРТПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ, ВИХОВАННІ Й РОЗВИТКУ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Стаття присвячена проблемі підготовки вчителя початкових класів до впровадження артпедагогічних технологій у практику навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами. Автор розкриває можливості системи післядипломної освіти для формування відповідних компетентностей учителів у процесі організації курсів підвищення кваліфікації та в міжкурсовий період. Для опанування основами реалізації артпедагогічних технологій в інклюзивному класі в процесі курсової підготовки вчителів початкових класів варто орієнтуватися на низку завдань. Перше завдання – висвітлення концептуальних основ інклюзивної освіти, її сутності, принципів, мети, завдань і можливостей сучасних педагогічних технологій. Друге – розкриття науково-теоретичних засад артпедагогічних технологій, відповідних принципів, методів, специфічної структури заняття. Третє – застосування артпедагогічних технологій у процесі вивчення особливостей навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами, вивчення специфіки методів артпедагогіки. Четверте – набуття вчителями-здобувачами післядипломної освіти досвіду реалізації артпедагогічних технологій. У статті пропонується впровадження в міжкурсовому періоді тренінгу «Артпедагогічні технології в практиці роботи вчителя початкових класів». Зміст навчання, передбачений програмою тренінгу, дає змогу розкрити концептуальні основи артпедагогіки, структуру артпедагогічних занять, методи артпедагогічного впливу на особистість, організації артпедагогічних занять в інклюзивному класі. У тренінговій роботі вивчаються артпедагогічні методи створення простору внутрішньоособистісної комунікації та міжособистісної взаємодії дітей з особливими освітніми потребами; специфіка врахування особливих освітніх потреб молодших школярів під час застосування артпедагогічних технологій, особливості взаємодії вчителя й асистента вчителя в процесі організації артпедагогічних вправ. На основі аналізу результатів імітаційних ігор визначаються особливості організації індивідуальної та групової артпедагогічної роботи з дітьми, що мають особливі освітні потреби. Автор доводить, що в системі післядипломної освіти є потенційні можливості для підготовки вчителів початкових класів до реалізації артпедагогічних технологій в інклюзивному класі.

Ключові слова: післядипломна педагогічна освіта, учитель початкових класів, інклюзивна освіта, дитина з особливими педагогічними потребами, артпедагогічні технології.

Постановка проблеми. Глобальні процеси реформування системи освіти в Україні й у всьому світі передбачають оновлення змісту та розробку інноваційних форм і методів навчання на всіх ступенях підготовки фахівців, у тому числі в післядипломній освіті вчителів початкових класів. Підготовка вчителів початкової школи в післядипломний період має враховувати орієнтир, означений у Концепції Нової української школи, – «умовитований учитель, який має свободу творчості й розвивається професійно» [3], для чого потрібні відповідні форми й методи роботи, що відрізняються креативністю та орієнтацією на особистість. Оновлення змісту освіти, відповідно до Концепції НУШ, має бути заснованим «на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві», тоді як успіх цієї самореалізації залежить від такої організації освітнього

процесу, яка б стимулювала самопізнання, творчу взаємодію й розкривала творчий потенціал особистості. У відповідь на виклики сьогодення в сучасній педагогічній науці пріоритетним напрямом є пошук ефективних інтегративних технологій, що дають змогу здійснювати «наскрізний процес виховання, який формує цінності» [3], однією з таких технологій є артпедагогіка, яка передбачає активізацію творчих виявів особистості в різних видах навчальної та художньо-творчої діяльності, сприяє засвоєнню конструктивних міжособистісних моделей взаємодії, долучає до творчого занурення в систему знань, сприяє розвитку творчого мислення через цілісну сферу мистецтва.

За останні роки відбулися суттєві зміни серед пріоритетних цілей у системі шкільної освіти, і в сучасній педагогіці увага концентрується на почуттях дітей, їхньому адаптивності, фізичному,

емоційному й психологічному здоров'ї, окрім їхньої академічної успішності. Особливого значення це набуває в навчальній і виховній роботі з дітьми з інклюзивному класі. У таких умовах артпедагогічні технології дають змогу вирішити комплекс завдань сучасної початкової школи, створюючи всебічний вплив на особистість, її емоційну, ціннісну, інтелектуальну, духовну й соціальну сфери тощо. Вплив артпедагогічних технологій є «непомітним» для особистості, яка стає дійсним суб'єктом власної освіти, як створення «духовного обличчя людини» [1, с. 241], як підготовки до життя – «постійного творення, гармонії між зароблянням коштів, пізнанням нового, самовдосконаленням, грою та розвагою» [3]. Але підготовка вчителів до реалізації таких технологій у практиці навчальної та виховної роботи в інклюзивному класі в більшості випадків залишається поза увагою закладів післядипломної педагогічної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У сучасній науці розроблено важливі концептуальні підґрунтя для організації післядипломної підготовки вчителя, які відображено в працях Л. Даниленко, В. Олійника, В. Семиченко, Л. Пуховської, В. Пуцова та ін. Менш розробленою є проблематика сутності, специфіки впровадження в освітній процес артпедагогічних технологій. Суттєві переваги артпедагогічних технологій представлено в роботах зарубіжних авторів, таких як Д. Аллан, Т. Боронська, Ч. Ірвуд, М. Ессекс, С. Керрел, Л. Монтанарі, Р. Сільвер, К. Уелсбі, М. Федорко, К. Фростиг, Е. Холт, Е. Хольцман, Д. Хертз та ін. Важливі акценти застосування артпедагогічних технологій у галузі освіти зроблено в працях вітчизняних науковців: О. Вознесенської, О. Деркача, О. Древицької, І. Зязюна, Л. Злочевської, О. Копитіна, В. Кокоренко, О. Кондрицької, М. Кісельової, Л. Лебедевої, Л. Мови, Л. Терлецької та ін.

Проблема інклюзивної освіти знаходиться в центрі уваги багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців, таких як С. Clarke, A. Dyson, T. Loreman, A. Millward, D. Mitchell, S. Robson, O. Акімова, В. Бондарь, Л. Даниленко, Т. Ілляшенко, А. Колупаєва, А. Капустін, Ю. Найда, Л. Прядко, Н. Сабат, Л. Савчук, Т. Сак, М. Сварник, Н. Софій, П. Троханіс, С. Юсфін, Є. Ямбург, Є. Ярська-Смирнова й ін.

Проблеми організації навчання та виховання школярів з особливими освітніми потребами розглянуто в працях сучасних вітчизняних науковців: О. Волошиної, Т. Євтухової, І. Іванової, А. Капської, В. Ляшенко, А. Полударової, М. Сварника, О. Столяренко, П. Таланчука, В. Тесленко, І. Холковської, Є. Холостової, О. Хорошайло, Т. Черняєвої, А. Шевцова та ін.

Специфіку застосування арт-терапії та артпедагогіки в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами охарактеризовано в дослідженнях

Л. Нікішиної, Л. Федоткіної, Л. Вадрус, Н. Некряч, О. Медведєвої, О. Образцової, І. Середи, І. Талишевої, І. Хабібুলліної, О. Шатунової та ін.

Утім у наукових працях сучасних учених у галузі післядипломної освіти недостатньо розробленими залишаються питання підготовки вчителів початкових класів до впровадження артпедагогічних технологій в освітню практику навчання й виховання в інклюзивному класі. Тому особливої актуальності набуває проблематика статті.

Метою статті є визначення завдань, методів, особливостей підготовки вчителів початкових класів у закладах післядипломної освіти до реалізації артпедагогічних технологій у практиці навчання, виховання й розвитку дитини з особливими освітніми потребами.

Виклад основного матеріалу. Орієнтація освіти на залучення дітей з особливими освітніми потребами до навчання в загальноосвітніх закладах є світовою стратегією, яку впроваджує Україна. Концепція розвитку інклюзивної освіти спрямовує зусилля педагогів на забезпечення права на якісну освіту дітей з особливими освітніми потребами, висвітлює сутність основних понять. Так, згідно з концепцією, «інклюзивне навчання – це комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на основі застосування особистісно орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей» [4]. Закон України «Про освіту» визначає «інклюзивне навчання» як «систему освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників» [2]. Важливим для дослідження є проголошення Законом України «Про освіту» серед принципів освітньої діяльності принципу єдності навчання, виховання й розвитку, який спрямовує зусилля педагогів на комплексне вирішення освітніх завдань в інклюзивному класі.

Серед завдань, поставлених у Концепції розвитку інклюзивної освіти, є «запровадження інноваційних освітніх технологій в контексті форм інклюзивного підходу та моделей надання спеціальних освітніх послуг для дітей з особливими освітніми потребами, в тому числі з інвалідністю» [4]. Аналізуючи можливості сучасних освітніх і педагогічних технологій варто відзначити особливу актуальність артпедагогічних технологій, які дають змогу реалізувати принципи особистісно орієнтованого, діяльнісного й інтегрованого підходів у практиці навчання, виховання й розвитку дитини з особливими освітніми потребами.

Сучасні дослідники сходяться на думці, що артпедагогічні технології виникли на перетині педагогіки, мистецтва та арттерапії, дають змогу здійснити інтегративний вплив на особистість різноманітних видів мистецтва та художньо-ігрової, творчої активності; сприяють актуалізації внутрішніх ресурсів, спрямовані на розвиток ціннісної сфери особистості. Їх вплив на духовно-моральний розвиток відбувається шляхом творчого самовираження за допомогою мистецьких засобів і прийомів впливу на свідомість особистості. Артпедагогічні технології активно використовують досягнення бібліотерапії, драмотерапії, фототерапії, музикотерапії, кольоротерапії тощо.

У системі післядипломної освіти можливості підготовки вчителів початкових класів до реалізації артпедагогічних технологій у навчанні, вихованні й розвитку відкриваються в процесі організації та проведення курсів підвищення кваліфікації, тренінгів, семінарів і творчих груп.

У процесі курсової підготовки вчителів початкових класів для опанування основами реалізації артпедагогічних технологій у навчанні, вихованні й розвитку дітей з особливими освітніми потребами викладачам варто орієнтуватися на такі завдання:

1) висвітлення концептуальних основ організації інклюзивної освіти, її сутності, принципів, мети, завдань і можливостей сучасних педагогічних технологій;

2) розкриття науково-теоретичних засад артпедагогічних технологій, відповідних принципів, методів, специфічної структури заняття;

3) застосування артпедагогічних технологій у процесі вивчення особливостей навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами;

4) набуття вчителями-здобувачами післядипломної освіти досвіду реалізації артпедагогічних технологій.

Досягнення цих завдань забезпечується в навчальних планах закладів післядипломної освіти в модулях, присвячених інклюзивній освіті й сучасним технологіям навчання та виховання (у модулях «Професійна підготовка», «Фахова підготовка (за основним предметом)»). У процесі курсової перепідготовки передбачено впровадження спецкурсів, які можуть бути присвячені цій проблематиці, а в міжкурсовий період – тренінгів, семінарів.

Плануючи заняття, викладач закладу післядипломної педагогічної освіти має враховувати, що діяльність вчителя в інклюзивному класі спрямовується на досягнення цілої низки цілей, серед яких варто особливо відзначити формування толерантного ставлення в школярів і розвиток толерантності самого вчителя; здійснення ефективної взаємодії з асистентом учителя, іншими педагогами та батьками; педагогічна діагностика

не тільки дітей з особливими освітніми потребами, а й усіх учнів класу; забезпечення рівного доступу до якісної освіти, створення рівних умов для освітньої діяльності; запровадження диференціації навчання для максимального врахування здібностей, особливостей, інтересів, пізнавальної активності, стилів мислення, темпераменту, мотивації кожної дитини тощо; створення позитивної психологічної атмосфери в класі; налагодження партнерських стосунків із школярами та їхніми батьками, формування навичок міжособистісної взаємодії в учнів; соціалізація молодших школярів, створення умов для творчого самовираження дітей, їх самоствердження. Цим далеко не обмежується діяльність учителя в інклюзивному класі, і всі актуальні завдання має врахувати процес післядипломної педагогічної освіти, пропонуючи вчителю різноманітні напрями особистісного та професійно-творчого розвитку, який активізує розвиток толерантності, професійно важливих якостей учителя інклюзивного класу, дає змогу опанувати новими педагогічними технологіями, які відкривають можливості досягнення успіхів у навчанні, вихованні та розвитку кожної особистості й усього класу загалом.

Актуальною проблемою, яку намагаються вирішувати педагоги, є відчуття учнями з особливими освітніми потребами своєї неуспішності в навчанні, яка призводить до вироблення негативного ставлення до навчання, демонстративної, агресивної або маніпулятивної поведінки, лінощів, боязні відповідати, небажання йти до школи. Ця проблема виникає, якщо дитина не отримує необхідної корекційної підтримки, не враховуються результати діагностичних досліджень і рекомендації ІРЦ під час планування навчальної та виховної роботи, здійснення адаптацій і модифікацій, не застосовуються сучасні педагогічні технології.

Розкриваючи концептуальні основи інклюзивної освіти, варто ставити акценти на проблемах, які виникають у реальній педагогічній практиці під час реалізації її провідних ідей, спрямовувати творчий пошук шляхів подолання наявних проблем, серед яких є застосування сучасних педагогічних технологій. Серед інноваційних педагогічних технологій особливе місце в практиці роботи вчителя інклюзивного класу займають артпедагогічні технології, які створюють умови для комплексного впливу на особистість, стосунки дитини, розвивають творчі здібності та сприяють самоактуалізації особистості, знижують тривожність, формують позитивний настрій.

У змісті навчальних занять з учителями для вивчення шляхів реалізації артпедагогічних технологій у навчанні, вихованні й розвитку дітей з особливими освітніми потребами варто передбачити розкриття сутності основних понять, якими є «артпедагогіка», «арттерапія», «артпедагогічна технологія», «дитина з особливими

освітніми потребами», «інклюзія», «артпедагогічний супровід» тощо. Важливими є такі концептуальні засади, як сутність, ідеї, завдання, функції, принципи впровадження артпедагогічних технологій. Необхідним є акцентування на діагностичній, корекційній, розвивальній спрямованості артпедагогічних занять в умовах інклюзивної освіти. Базуючись на цих знаннях про концептуальний і змістовий складники технології, педагоги можуть опанувати процесуальним складником технології, до якої зараховують методи й форми діяльності учнів і вчителів, управління навчальним процесом і заключної оцінки результатів. Учителі отримують знання про основні напрями реалізації артпедагогіки в освітній практиці, структуру артпедагогічного заняття, методи й допоміжні засоби артпедагогіки. Серед методів, які можуть застосовуватися в початковій освіті з дітьми з особливими освітніми потребами, відзначають казкотерапію, бібліотерапію, драмотерапію, фототерапію, музикотерапію, пісочну терапію, ізотерапію тощо.

У міжкурсовий період передбачено проведення тренінгів для вчителів, серед яких у Запорізькому обласному інституті післядипломної освіти є «Артпедагогічні технології в практиці роботи вчителя початкових класів». Освітня програма тренінгу орієнтована на підготовку педагогів до роботи в умовах інклюзивної освіти зокрема. Навчально-тематичний план тренінгу містить серед іншого такі теми, які дають змогу опанувати специфікою реалізації артпедагогічних технологій у навчальній, виховній і розвивальній роботі з дітьми з особливими освітніми потребами, а саме: «Педагогічна майстерність упровадження артпедагогічних технологій в інклюзивному класі», «Артпедагогічний вплив на соціальну компетентність молодшого школяра», «Артпедагогічний підхід до збереження здоров'я молодшого школяра у його цілісності». Структура тренінгу відповідає стандартній структурі тренінгу, містить вступну, основну й заключну частини.

У вступній частині відбувається об'єднання й активізація учасників, створення атмосфери довіри та прийняття; формулювання правил групи, учасникам дається можливість визначити й вербалізувати особистісно-професійні цілі роботи в групі, актуалізувати наявні знання в галузі артпедагогіки.

В основній частині тренінгу виділено теоретичний і практичний блоки, які присвячені оволодінню концептуальними основами артпедагогічних технологій і специфікою їх реалізації в освітній діяльності вчителя початкової школи. Теоретичний блок розкриває концептуальну, змістову та процесуальну частини артпедагогічних технологій. Практичний блок містить тренінгові вправи, які дають змогу усвідомити мету й завдання, специфіку застосування артпедагогіч-

них технологій. Передбачено вправи на формування вмінь організації освітньої діяльності на основі артпедагогічних технологій, усвідомленого вибору методів і форм діяльності молодших школярів і вчителів початкових класів; вправи на релаксацію та підтримку психічного й фізичного здоров'я. Під час тренінгових вправ відпрацьовуються вміння врахування специфіки інклюзивного підходу до впровадження артпедагогічних технологій у початковій освіті. Відповідно до різних методів артпедагогіки, в основній частині тренінгу наявні вправи для інтеграції наукових знань і практичних умінь, навичок у мовній, пізнавальній, зображувальній, музичній, руховій, театралізованій діяльності; оперування різноманітними матеріалами та методиками. Тренінгові вправи залучають вчителів до творчого пошуку методів і засобів більш ефективного навчання, виховання, усебічного розвитку учнів молодшого шкільного віку засобами мистецтва, урахування їхніх особливих освітніх потреб.

Заключна частина присвячена активізації особистісно професійної рефлексії, усвідомленню перспектив особистісного й професійно-творчого розвитку вчителів початкових класів, підбиттю підсумків та отриманню зворотного зв'язку.

Зміст навчання, передбачений програмою тренінгу, містить, окрім знань про концептуальні основи артпедагогіки, структуру артпедагогічних занять, методи артпедагогічного впливу на особистість, отримання специфічних знань і вмінь, необхідних у роботі з дитиною з особливими освітніми потребами. У тренінговій роботі вивчаються:

- артпедагогічні методи у створенні простору внутрішньоособистісної комунікації та міжособистісної взаємодії дітей з особливими освітніми потребами;

- специфіка врахування особливих освітніх потреб молодших школярів під час застосування артпедагогічних технологій, особливості взаємодії вчителя й асистента вчителя в процесі організації артпедагогічних вправ (на основі аналізу результатів імітаційної гри «Артпедагогічні вправи в інклюзивному класі»);

- особливості організації індивідуальної та групової артпедагогічної роботи з дітьми, що мають порушення слуху, зору, опорно-рухового апарату, емоційно-вольові порушення, ЗПР, інтелектуальні порушення, розлади аутистичного спектру тощо.

Тренінгова робота дає змогу досягти таких **очікуваних навчальних результатів**:

а) знання:

- концептуальних основ артпедагогічних технологій;

- основних понять артпедагогіки;

- мети, основних завдань, функцій артпедагогічних технологій;

- завдань артпедагогічного супроводу молодших школярів в умовах інклюзивної освіти зокрема;
- методів артпедагогіки й арт-терапії;
- структури, етапів заняття на основі артпедагогічних технологій;
- сутності і структури педагогічної майстерності, зовнішньої та внутрішньої педагогічної техніки, специфіки артпедагогічного підходу до її розвитку;
- сутності соціальної компетентності як сфери впливу артпедагогічних технологій в освіті;
- методів і засобів артпедагогічного впливу, що поліпшують соціальну адаптацію та формування соціальної компетентності молодшого школяра;
- значення артпедагогічних технологій у формуванні простору внутрішньо особистісної комунікації та міжособистісної взаємодії;
- специфіки організації артпедагогічних вправ в інклюзивному класі;
- впливу артпедагогічних технологій на збереження здоров'я молодшого школяра в його цілісності;
- б) уміння:
 - застосовувати артпедагогічні методи відповідно до вікових особливостей молодших школярів, особливих освітніх потреб дитини й освітніх завдань;
 - підбирати артпедагогічні методи відповідно до етапів заняття на основі артпедагогічних технологій;
 - застосовувати артпедагогічні технології як спосіб самодослідження й саморозвитку вчителя, вивчення дитини;
 - застосовувати артпедагогічні методи відповідно до специфіки розвитку соціальної компетентності, особливих освітніх потреб молодших школярів і завдань збереження їхнього здоров'я;
- в) цінності й ставлення:
 - ціннісне ставлення до творчості особистості, самопізнання та саморозвитку;
 - цінність мистецтва, краси, національної та світової культури;
 - цінність комфортного самопочуття особистості молодшого школяра;
 - цінність рефлексії, саморозуміння, самоактуалізації, емпатії, позитивного підкріплення;
 - цінність формування позитивного Образу-Я, самоповаги, самооцінки молодшого школяра.
 - ціннісне ставлення до професійно-творчого розвитку, самодослідження, розвитку педагогічної майстерності, зовнішньої та внутрішньої педагогічної техніки;
 - цінність розвитку соціальної компетентності молодшого школяра;
 - цінність збереження здоров'я дитини;
 - цінність недискримінаційного підходу в освіті;

– цінність рівного доступу дітей до якісної освіти, незалежно від стану здоров'я й наявності особливих освітніх потреб.

Специфікою організації тренінгової роботи є використання артпедагогічних вправ мовленнєвого, зображувального, музичного, рухового, театралізованого спрямування у фазах знайомства, розігрівання, лабілізації, навчання та завершальній фазі тренінгу. Необхідною є також активізація різних чуттєвих сфер людини (зорової, слухової, нюхової, тактильної, кінетичної) та активізація аудіальних, візуальних, тактильних, кінестетичних, інтегрованих образів. Необхідною є свобода вибору темпу, виду, змісту діяльності й матеріалів. Під час тренінгу заборонені критичні оцінки, судження. Учасники тренінгу можуть відмовитися від обговорення, деяких видів діяльності. У структурі артпедагогічних вправ має бути невербальний (неструктурований, творчий) і вербальний складники, присвячені креативній і рефлексивній, інтерпретаційній діяльності.

Отже, у системі післядипломної освіти є потенційні можливості для підготовки вчителів початкових класів до реалізації артпедагогічних технологій у практиці навчання, виховання й розвитку дітей з особливими освітніми потребами, що дає змогу втілити концептуальні ідеї інклюзивної освіти, Нової української початкової школи.

Висновки і пропозиції. Проблема підготовки вчителів початкових класів до реалізації артпедагогічних технологій у навчанні, вихованні й розвитку дитини з особливими освітніми потребами є актуальною та потребує вирішення в системі післядипломної педагогічної освіти. Перспективи реалізації проблеми полягають у збагаченні змісту курсової підготовки вчителів початкових класів, упровадженні артпедагогічних методів та артпедагогічної структури заняття в післядипломному освітньому процесі, розробці й запровадженні тематичних тренінгів, семінарів і творчих груп. Це дасть змогу вчителям опанувати можливостями артпедагогічних технологій у створенні комфортного освітньо-розвивального середовища; діагностуванні індивідуальних особливостей, потреб учнів; сприянні цілісному індивідуально-особистісному становленню дітей з особливими освітніми потребами в процесі мистецької діяльності; усвідомленні ними громадянськості, власної гідності; тренуванні навичок ефективної командної роботи; формуванні здатності розуміти твори мистецтва, самостійно виражати ідеї, досвід і почуття за допомогою мистецтва; усвідомленні власної національної ідентичності як підґрунтя відкритого ставлення й поваги до розмаїття культурного вираження інших. У процесі опанування артпедагогічними технологіями вчителі підвищують власну психологічно-фасилітативну компетентність, а саме вміння підтримувати фізичне, психічне та моральне здоров'я дитини, розвивати емоційно-почуттєву сферу, креативність, формувати позитивну

«Я-концепцію», забезпечувати соціокультурну адаптацію, гармонізувати особистісний розвиток, молодших школярів засобами артпедагогіки; здатність сприяти творчому становленню молодших школярів і їхній індивідуалізації за допомогою мистецтва.

Список використаної літератури:

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 421 с.
2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. *Голос України*. 2017. № 178–179. С. 10–22.
3. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи / упоряд. Л. Гриневич, О. Елькін, С. Калашнікова, І. Коберник, В. Ковтунець, О. Макаренко, О. Малахова, Т. Нанаєва, Г. Усатенко, П. Хобзей, Р. Шиян ; за заг. ред. М. Грищенка. Київ : Б. м., 2016. 40 с.
4. Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання : Наказ Міністерства освіти і науки України від 01.10.2010 № 912. *Директор школи. Шкільний світ*. 2010. № 42. С. 25–28.

Khaustova O. Preparation of teacher for implementation of art-pedagogical technologies in teaching, upbringing and development of child with personal education needs

The article reveals the problems of implementation of a primary school teacher before the introduction of Art-Pedagogical technologies into training practice, upbringing and development of the children with personal education needs. The author reveals the possibilities of the postgraduate education system for the relevant competencies of teachers in the process of organizing advanced training courses, trainings, seminars and creative groups. For mastering the basics of the implementation of Art-Pedagogical technologies in the inclusive class, in the process of advanced training courses of primary school teachers it should be focused on a bunch of tasks. The First task is to define the conceptual basics of inclusive education, its essence, principles, goals, tasks and possibilities of up-to-date pedagogical technologies. The Second task is disclosure of scientific and technological basics of Art-Pedagogical technologies, relevant principles, methods, special structure of the training. The Third task is use of Art-Pedagogical technologies in the process of learning of teaching possibilities, upbringing and development of children with personal education needs, specification of the methods of Art-Pedagogy. The Fourth is the acquisition by the teacher who receives the postgraduate education the experience of implementation of the Art-Pedagogical technologies in the practice of the postgraduate education. The article suggests the implementation in the inter courses period the training "Art-Pedagogical technologies in the practice of primary school teachers". The training content which is programmed by training allows to reveal the conceptional basics of the Art-Pedagogy, structure of Art-Pedagogical trainings, methods of Art-Pedagogical influence on the possibility, organizing of Art-Pedagogical training in the inclusive class. Peculiarities of the teacher activity and the assistant of the teacher in the process of Art-Pedagogical exercises are accounted as well. Analyzing the basics of the results of imitation games, peculiarities of the organizing individual and group Art-Pedagogy activity with the children of personal needs are determined. The author approves that the system of postgraduate education has the potential opportunities for implementation of prime school teachers in realization of Art-Pedagogical technologies in the inclusive class.

Key words: post graduate education, prime school teacher, inclusive class, child of personal pedagogical needs, Art-Pedagogical technologies.